

ДНІПРОВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Соціоекологія»

Спеціальність	101 «Екологія»
Галузь знань	10 «Природничі науки»
Освітньо-професійна програма	Екологічний контроль та аудит
Освітньо-професійний ступінь	Фаховий молодший бакалавр

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

Статус дисципліни	Вибіркова дисципліна професійної підготовки
Курс початку вивчення дисципліни	II
Семестр вивчення навчальної дисципліни	03
Обсяг навчальної дисципліни	Обсяг навчальної дисципліни становить 4,0 кредити ЄКТС, 120 годин, з яких 80 годин становить контактна робота з викладачем, 40 годин становить самостійна робота
Мова викладання	Українська
Підсумковий контроль	Залік
Розробник	Дуліченко Ольга Петрівна – викладач спеціальних дисциплін, вища кваліфікаційна категорія, викладач-методист Контактна інформація: dulichenko2023@gmail.com

2. Опис дисципліни

Мета дисципліни – формування у студентів системи уявлень про причини виникнення, масштаби, можливі трагічні наслідки та шляхи подолання сучасної кризи у взаємовідносинах між людським суспільством та навколишнім природним середовищем, ознайомлення їх з основами нової комплексної науки про соціоекосистеми і гармонізацію взаємодії суспільства і природи – соціоекології; розуміння пріоритетності незруйнованого природного середовища, у підпорядкуванні особистих інтересів загальнолюдським.

Як результат вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен

знати:

- історію розвитку та екологічні наслідки взаємодії суспільства і природи; основні положення, методи і завдання, структуру екології людини;
- еволюцію взаємодії людини і природи; соціально-демографічні аспекти екології людини;
- проблеми безпеки в екології людини;
- причини виникнення хвороб, пов'язані з порушенням взаємодії людини з навколишнім середовищем;
- наслідки безвідповідального ставлення до природи;
- значення людини як основи пізнання механізмів її взаємодії з навколишнім світом;
- уявлення про людину як мікрокосмос;
- вплив на людину природних і антропогенних чинників;
- основи здорового харчування;
- основні стратегії виживання людської цивілізації в умовах екологічної кризи;

вміти:

- аналізувати механізми взаємодії з навколишнім світом;
- виявляти причини змін і еволюції екологічних умов;
- визначати пріоритетні шляхи вирішення екологічних проблем;
- визначати шляхи покращення і збереження здоров'я людини;
- визначати рівень і якість життя населення;
- орієнтуватись у виборі механізмів подолання екологічних проблем;
- прогнозувати напрями гармонійного співіснування людського суспільства і біосфери;
- реалізовувати правильні підходи щодо раціонального харчування;
- на практиці застосовувати знання екології людини;
- аналізувати схеми, таблиці, рисунки, діаграми, карти і картосхеми, створювати карти й картосхеми, діаграми.

3. Зміст навчальної дисципліни**Розділ 1. Соціально-екологічні проблеми довкілля**

Тема 1. Вступ до соціальної екології Історичні передумови зародження та становлення соціальної екології. Основні поняття соціальної екології. Соціоекосистема як об'єкт дослідження соціоеккології. Структура соціальної екології та її місце в системі наук.

Тема 2. Методологічні засади соціальної екології. Методологія вивчення соціоеккології. Сучасні методологічні напрями та концепції соціальної екології. Основні методологічні принципи гармонізації взаємодії суспільства і природи. Біосферне вивчення, як методологічна основа виникнення і розвитку соціоеккології.

Тема 3. Людина і навколишнє середовище. Середовище існування людини та його компоненти. Типологія (класифікація) поняття «навколишнє середовище». Властивості навколишнього середовища (довкілля). Енвайроментологія як наука про навколишнє середовище.

Тема 4. Розвиток системи «біосфера - людина». Критичні епохи в історії еволюції біосфери Землі: Докембрійський період. Палеозойська ера. Мезозойська ера. Кайнозойська ера. Походження людини, вплив змін навколишнього середовища на еволюцію людини. Еволюція біосфери. Цивілізація і біосфера Землі. Сучасна екологічна ситуація. Антропогенна деградація біосфери. Зростання народонаселення Землі і екологічні проблеми.

Тема 5. Взаємодія суспільства і природи в історії цивілізації. З історії становлення людини. Людина як біологічний та соціальний суб'єкт. Людина та її походження. Біологічні та соціальні ознаки людини. Діяльність людини. Праця як форма діяльності. Мисливсько-збиральницька культура. Епоха аграрної культури. Етап індустріального суспільства. Постіндустріальна епоха. Сучасне розуміння системи «людина - суспільство - природа».

Тема 6. Людина і глобальні проблеми біосфери. Будова атмосфери. Функції атмосфери. Чинники забруднення атмосфери. Глобальні проблеми атмосфери: кислотні дощі, озонові діри, парниковий ефект, смог. Методи боротьби із забрудненням повітря. Охорона атмосферного повітря. Значення води у природі. Будова гідросфери та її складові. Основні джерела забруднення гідросфери. Методи очищення води.

Тема 7. Антропогенний вплив на земельні ресурси. Речовинний склад земної кори. Забруднення та руйнування літосфери. Поняття рельєфу. Педосфера, роль ґрунтів в кругообігу речовини в природі і житті людей. Земельний фонд планети та України. Неприятливі природно-антропогенні процеси, що ведуть до деградації ґрунтів: водна і вітрова ерозія; хімічне забруднення; порушення механічної структури ґрунтів. Заходи для збереження та раціонального використання ґрунтів.

Тема 8. Людина і географічне середовище. Геосистема та її функціональні особливості. Вчення Р.Б. Сочави про геосистеми. Зміни та перетворення природних процесів і компонентів природи господарською діяльністю: зміна ланок кругообігу речовин та енергії; деградація природних компонентів; формування антропогенних модифікацій ландшафтів. Підтримка динамічної рівноваги природних ландшафтів. Роль геоекології в оптимізації геоекосистем. Природно-заповідні території, їх типологія і значення.

Розділ 2. Етичні засади ставлення людини до природи

Тема 9. Основні концепції взаємовідносин людини і природи. Основні типи екологічних світоглядів і особливості їх формування. Антропоцентризм і його характеристики і основні різновиди. Біоцентризм, історія виникнення і сучасні форми його утвердження у суспільстві. Природоцентризм і його особливості. Екоцентризм. Релігії і природне середовище.

Тема 10. Екологічна культура, освіта та виховання. Визначення екологічної культури, освіти та виховання. Основні тенденції та актуальні проблеми екологічної культури та виховання. Форми і

методи формальної та неформальної екологічної освіти і виховання.

Тема 11. Біоетика. Поняття та предмет біоетики. Причини виникнення, історія та традиції біоетики. Принципи біоетики. Сенс життя і смерті як філософсько-світоглядна основа біоетики.

Тема 12. Екологічна етика. Історія виникнення та становлення екологічної етики. Поняття та предмет екологічної етики. Концептуальні основи екологічної етики. Основні напрями та принципи екологічної етики. Сучасні екологічні рухи та громадські організації: етико-правовий аспект. Відкриті питання екологічної етики: цінності «внутрішні» та «зовнішні». Відповідальність як підґрунтя екологічної етики.

Тема 13. Технологічні проблеми соціоекології. Науково-технічний прогрес і екологічна криза. Недосконалість технічних засобів як основна причина соціоекологічної кризи. Методи захисту навколишнього середовища. Біотехнологія як еталон безвідходного виробництва.

Тема 14. Економічні аспекти соціоекології. Види природокористування як фактор зміни і перетвореності природи. Природні ресурси і їх класифікація. Принципи раціонального природокористування та охорони навколишн. Способи регулювання природокористування. Підходи до економічної оцінки впливу людини на навколишнє середовище

Тема 15. Медико-біологічні та соціальні проблеми здоров'я. Основні визначення здоров'я. Біологічна, соціальна та психологічна сутність здоров'я. Адаптація організму до зовнішніх факторів середовища. Показники здоров'я. Фактори, що впливають на здоров'я людини. Система охорони здоров'я в Україні.

Тема 16. Екологічне законодавство і екополітика, як складові соціоекологічної парадигми. Поняття і система екологічного права. Екологічне законодавство України. Екологічні права і обов'язки громадян. Соціально-екологічна політика. Міжнародне екологічне право і співробітництво України в екологічній сфері. Екологічна політика держави та її інструменти.

4. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Гринь С.О. Соціальна екологія: практичний курс: навч. посіб. для студ. спец. «Екологія та охорона навколишнього середовища» / С.О.Гринь, П.В. Кузнецов, Н.М.Самойленко; Нац. техн. ун-т «Харк. політехн. ін-т». - Х.: Підручник НТУ «ХПІ», 2017. – 119 с.
2. Приймак В.В. Соціальна екологія: навч.-метод. посіб. : [для студентів спец. 101 Екологія рівня вищ. освіти бакалавр] / В. В. Приймак, С. К. Семенюк ; Херсон. держ. ун-т. - Херсон : Вишемирський В. С., 2018. - 63 с. - Бібліогр.: с. 59-63
3. Назарук М.М. Соціальна екологія: взаємодія суспільства і природи: навч. посіб. / М. М. Назарук; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – Л.: ЛНУ ім. Івана Франка, 2016. – 346 с.
4. Дубовий В.І. Екологічна культура: навч. посіб. / В.І. Дубовий, О.В.Дубовий. – Херсон: Гринь Д.С., 2016. – 256 с.
5. Еколого-психологічне забезпечення якості життя: науково-методичні рекомендації / за заг. ред. Ю.М. Швалба. – Кіровоград: «Імекс-ЛТД», - 2013. – 98 с.

Інтернет-ресурси

6. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
7. Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/537-16>.
8. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» [Електронний ресурс]. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1991, № 41, 546 с. - Режим доступу: - <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>.
9. Основні екологічні проблеми людства, їх глобальний характер та суть. [Електронний ресурс]. Реферат. – Режим доступу: <http://osvita.ua/vnz/reports/bjd/23700/>.
10. Медико-соціальні аспекти проблеми здоров'я населення України [Електронний ресурс] / Газета «Новости медицины и фармации». – №19(227). – 2007. – Режим доступу: <http://www.mif-ua.com/archive/article/4009>.